N O P à dextra leuorsum intelligatur. Index aũt P super augem Mercurii supra inuentam 4 enunctiato ponendus est. Tertius orbis ostensore Q gaudet, qui centro medio Mercurii in circulo N O P applicandus est. Nouissime deferens & epiciclus, sicut in aliis patet, adest. Intellectis itaq; instrumenti partibus, eiusdem vsum solito pro more exemplis tribus aperiam.

CAROLI Imperatoris Exemplum.

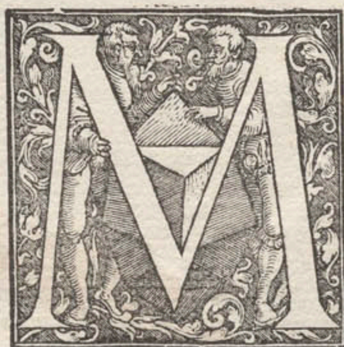
¶ Imperatorem ortum audisti tempore æquato 1500 anno, 23 die, 16 hora, 20 m̃. Radicem vero centenarii 1400, Sig. 9 gr. 18 m̃ 34. Cum annis postea 99 ex subtractione relictis, primã tabulã ingressus M̈ 0 Z̈ 44 cum M litera reperies, quare hæc à radice subtrahens mediũ motum Mercurii ad annos 1499 elapsos Sign. scz 9 gra. 18 mi: 34 perspicis, quæ Sig. gra. &c̃ in Zodiaco accepta, index M exprimere debet. Filum eñ A iam extensum per 23 Februarii diem, 16 horá, mi. 20, in Zodiaco medium Mercurii motum, Sig. 11 gra. 12 mi. 27 manifestabit. Cui loco si indicem M superlocaueris, rotam perfectè ordinaueris. Augem post hac, antea notam, Sig. scz 7 gr. 0 m̃ 25 in Zodiaco vbi inuestigaueris, cum ostensore P firmabis, & secundam pariter rotulam loco suo reddideris. Tertiam firmaturus, vide qua ex parte index M circulum G H I contingat, qđ fit in Sig. 4 gra. 12 minu: 2. Tot ergo Sig. grad, & m̃ in circumferentia N O P require, quibus ostensorem Q addens, voti compus factus es. Postea ab intersectione circuli G H I & indicis M, imaginare lineã vsq; ad circulum K L M productam, ibidem & punctum statue, per quod filum æquantis E epicicli centro & cruce ✠ subornatis ducito, sic, vt crux Zodiacum versus vergat. Inferiore epiciclo vsq; ad finem operationis inuariato persistente. Deinceps in tertia tabula radicem medii Argumenti Mercurii iuxta 1400 centenarium scz elapsum, vbi Sig: 11 gra: 7 mi: 27 habentur, inspice, in inferioriq; epiciclo quæsita hæc, cum indice Y superioris signa. In limbo eiusdem epicicli 99 annos quærito, per quæsitos filum F trahe, indice Y substituto. Filum insuper ad lineam Ianuario debitam exende (Ianuarius enim integer & completus est) rursumq; ostensorem Y subiunge. Postremo filum quoque per 23 diem, 16 horas, 20 mi, quoad fieri potest, duc, indicemq; Y suppone. Quod vbi actum est, totius instrumenti labor consumatus fuerit. Atqui nunc videri potest stellæ locus epiciclo insitæ q̃ ꝓpinquus terræ sit, quantũue ab ea distet, & huiusmodi accidentia pleraq;. Locum aũt verum istius nosciturus, filum A per stellam educens in Zodiaco aspicies, qui est 20 gr. ♓ Rotis etiam immotis Centrum æquatum Argumentũq; verum, quæ ambo filum A per centrum epicicli tractum reddit, agnosces. Centrum æquatũ est Sig. 4 gra. 9 in circulo G H I. A filo vero augem inferioris epicicli exprimente, si numeretur ad radicem vsq; Y, signa ordine sequendo Sig. 5 gra. 15 mi. 34, quæ sunt Argumentum verum, ꝓdibunt. ¶ Quod si adhuc dubites, ecce alteram operandi viam.

Exemplum FERDINANDI.

Tempus æquatum Regis FERDINAMDI sæpe dictum est, 1502 anni, dies 9 Martii, horæ 21 mi. 51 postmeridiana elapsa omnia. Anno currente 1503 Martii 10 hora 8 m̃ 47 antemeridiana. Cẽtenarius proximus est 1500 qui cum radicem medii motus Mercurii è tabella secunda excerpe, quæ Sig. 9 gra. 19 m̃ 18 facit. Vlterius adhuc duo anni restant elapsi, quibus cũ primam numerorũ columnam ingressus M̈ 28 Z̈ 41 inuenies, ratione M literæ subtrahenda. Demptis his radici, superant Sig. 9 gra. 19 m̃. 47, quæ in Zodiaco requisita cũ ostensore M signabuntur. Filum deinde A per 9 diem Martii 21 horam 51 mi. diducas, quod in Zodiaco Sig. 11 gr 27 mi 42, medium scz Mercurii motũ existentia referet, quibus si index M adiũct⁹ sit, rota fixa pseueret. Per 4 enunctiatum augem Mercurii scies, quæ in gradu 0 mi. 26 m habita, in Zodiaco nunc iteretur, cum indiceq; P exprimatur. Posthęc ostensoris M circuliq; G H I sectionem inuestiga, quæ fit in 4 Sig. 27 gra: 15 mi. ab auge scz seu indice P numerando, vocaturq; Centrum mediũ. Signa hæc, gradus & mi: in circulo N O P accipito, indicemq; Q adde, quo perfecto tres rotulas ad votum cõstitueris. Deferentẽ aũt cũ epiciclo firmaturus sic ages. Lineam imaginariam ab incisione indicis M & circuli G H I inter medios gradus duces in circulum vsq; K L M, vbi & punctum sistes, per quem filo A extenso, epiciclus cũ centro & ✠ cruce supponetur. Radicem postea medii Argumenti ex tertia tabula summito ad annũ 1500, quæ Radix est S 1 g 13 m̃ 46. Signa illa, gradus & minuta &c̃ in inferiori epiciclo numerans, cum ostensore Y affige. Filum F per annos 2 in circumferentia superioris epicicli trahe, indice Y denuo subacto, Lineæ deinde Februarii (quoniam Februarius plenus & exactus q̊q; est) filum impone, ostensore Y sub idem relato. Demum 9 diem, 21 horas, 51 minuta cũ filo abscinde, indice Y rursus sublocato. Vniuersis sic rotulis ordinatis, verum locum Mercurii filum A in Zodiaco dabit per stellam epicicli directum, gra 29 scz ♓. Per centrum vero epicicli filũ extensum, Centrum verũ in circulo G H I, quod est S 4 gra. 25 minu. 10 decernit, sicut & in infimo epiciclo augem idem ostẽdit. A qua auge, si vsque ad ostensorem Y numeres Si. 0 gr. 12 m̃ 45, quod est Argu. verum, intelliges. ¶ Nunc quæ sit ante Christi tempora motus inueniendi forma afferendum est. Vrbis igitur Rhomæ fundatio esto in exemplum adducta, ante salutem exortam, annis 753 facta. Cẽtenari⁹ inde maior capiẽd⁹, qui est 800, cui demptis 753, remittent 46 annos cũ diebus 20 Martii, horis 19 m̃ 30 residuis. Radix medii mot⁹ centenario 800 respõdens Sig. habet 9 gr. 2 mi. 25. Apud annos 46 in tabula prima vides M̈ 9 Z̈ 17 cum nota M, quare subtrahuntur radici. Veraq; radix Sig. 9 gr. 2 mi. 15 superat. Quæratur hæc igitur in Zodiaco, quæsita cum ostensore M signetur. Diem insuper, horam, minutaq;, quo scis modo, cum filo & indice verificabis, quando index medium motũ Mercurii in Zodiaco S̈ 0 G̈ 21 M̈ 29 refert. Item aux quæ fuit 29 gra. 31 mi ♍ cum ostensore P notetur. Reliquos orbes secundum præcepta præcedentis exempli ordinabis. Radix argumenti 800 annis vicina S̈ 6 G̈ 6 M̈ 46 est. Posthac epiciclũ, annos residuos, dies quoq; & horas debito more constitue, quibus rite omnibus peractis, tempore proposito apparebit 3 G̈ 15 M̈ ♉ (quæ tamen Lutius Tarutius, vt antea dictum est, falso in Scorpionem transtulit) possedisse. Imò Taurutii sententia Mercurius à Sole 180 gradibus abfuit, cum non nisi 10 gradibus 27 minu: euariauerit, imo reuera à ☉ nunquam longius 27 gradibus distare possit. Mediocriter Astronomiæ peritos non latet, Solem, Venerem & Mercurium perenniter coniũctionibus mediis connecti, q̃re fit vt Mercurius nunq̃ remotior à Sole, & maximè ob epicicli exiguitatem, esse queat, quæ causa etiam est, cur tam raro apparere soleat. Centrum verum Mercurii S̈ 6 G̈ 23 M̈ 15. Argumentum verum S̈ 5 G̈ 15 M̈ 43 sunt, quæ duo ad latitudinem consequenter cognoscendam obseruari oportet.

ENVNCTI. DECIMVM SEXTVM

Latitudinem Mercurii confestim & citra calculandi onus indagare.

MERCVRIVS ET IPSE TRIplicem suæ latitudinis causam præfert, quas si præsentia pateretur pluribus recenserem, verũ quia impedior, vt patet angustiis papiri prudens dimitto. Deferens epicicli hoc cum superficie eclỉptices cõmune habet. Quod quando epiciclus in nodo caudæ vel capitis consistit, tum deferentis superficies, eadem cum eclipticæ supficie est. Epiciclo aũt ab intersectione digrediente, deferentis medietas illico meridiẽ versus declinat vsq; ad ventrem draconis, quo in loco declinatio maxima 45 mi: est. Ab hinc enim rursus eclỉpticam accedit, ad alium vsq; ventrem procedendo. Quam primum enim epiciclus nodum attigerit, superficies deferentis vna cum eclỉptices superficie fit, quando aũt epiciclus cũ deferente rursus à nodo discedit, tum incipit iterum ab eclỉptica in meridiẽ moueri. Ita Mercurii epiciclus iugiter (quando videlicet extra nodos est) in latitudine meridionali, sicut Venus in septentrionali pseuerat. Quomodo aũt planeta secundum latitudinẽ moueatut in suo epiciclo, aliâs fusius declarabitur, cũ hæc res paucis absolui in præsentia neq̃at. Instrumentũ hoc latitudinis Mercurii duodecim Signa Cẽtri bis continet, semel ad sinistrã, vbi signorũ numeri sunt eiusmodi I II III IIII V &c̃, ad quẽ numerũ attinẽt Sig. Argumẽti ab 0 vsq; ad VI Signa cõpleta, iisdem cifris alphabeticis scripta. Id quod è natiuitate CAROLI Cæsaris clarius depræhendes. Vbi Argumentum verum Sig. 6 gra. 15 mi. 34, & in linea B C inuenitur, quo postq̃ vnio perductus est. Centrum verum in sinistro limbo queretur, quod similiter per numeros I II III &c̃ exprimitur. Quibus habitis latitudinem Mercurii die Cæsaris natali gr. 3 septẽ. ascendentẽ esse cognosces. Eodem modo cum Argumentũ FERDINANDI Regis minus 6 Signis scz S̈ 0 G̈ 12 M̈ 45 sit. In sinistro latere queritur Cẽtrũ, quod est Signorum 4 grd. 25 minutorum 10, vnde latitudinem gradu. 1 minutorum 5 meridionalem scilicet ascendentem colligis. Similia planè in tertio quoque exemplo (quod de RHOma condita est) eueniunt. Hic enim pariter Argumẽtũ verum 6 Sig. non assequitur. Signa enim 5 gra. 15 mi. 42 Centrũ habet. Quocirca filũ cũ margarita Signa Centri leua limbi medietate exprimere debet, Signa scz 6 gra. 23 minu. 15. Ex quo latitudo Mercurii gra. 1 minu. 15 meridionalis descendens reperitur. Quando vero vsu venerit Argumentũ verum esse maius 6 Sig. tum in dextra limbi medietate, Centrum verum & æquatum cum filo sup illud posito. inuestigandũ erit. At si cõtingat Argumẽtum verum Sig. 8 ꝑcise in se cõplecti, Centrũ aũt verum Sig. 5 gra. 19 mi. 20, tum in dextra medietate limbi Centrũ quærendum fuerit. Illi enim filum aductũ in area instrumẽti gra. 3 adunguem quoq; exprimet, latitudinem meridionalem descendentem indicans. Sequitur instru. latitudinis Mercurii.

